משנה · אחרונים · רש״ש · סדר נשים

רש״ש על משנה גיטין

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רש״ש על משנה גיטין

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רשש-על-משנה-גיטין/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ב 4
משנה א 4
משנה ג 4
פרק ג 4
משנה ג 4
משנה ה 5
משנה ז 5
משנה ח 5
פרק ד 6
משנה א 6
משנה ג 6
משנה ה 6
משנה ז 7
משנה ח 7
פרק ו 7
משנה ב 7
משנה ד 8
משנה ה 8
משנה ו 8
משנה ז 8
פרק ז 8
משנה ג 8
משנה ז 8
פרק ח 9
משנה ב 9
משנה ג 9
פרק ט 9
משנה ב 9
משנה ה 9
משנה ו 10
משנה י 10

פרק ב

משנה א

בתוי"ט ד"ה בפ"נ כו' ופירש"י שיטה ראשונה שבה כו'. משמע משום דזהו התורף. וא"כ צ"ל דגם הרי את מותרת לכ"א הוא באותה השיטה דגם זה הוא מן התורף. וא"א שתכיל שיטה אחת את הכל כפי הנהוג בינינו. ואולי במקצת התורף סגי. אבל התוס' לעיל (סוף דף ה) כתבו דמסתמא סיימו לשמה. משמע דלא תליא בתורף אלא בהתחלה ואפשר דשיטה ג"כ לאו דוקא. אמנם גם התוס' משמע דלא כתבו כן אלא אליבא דרבה אבל לרבא כתבו לעיל (ג) בד"ה אתי כפרש"י וכן כאן בסד"ה בפ"נ. ויתכן דגם לרבא כוונת בפני נכתב היינו לשמה (והא דאמרי' לעיל ורבא כו' אמר לך מי קתני בפ"נ לשמה כו'. ר"ל אם נאמר דעיקר התקנה היה משום לשמה) ולכן גם לדידיה סגי בהתחלה. ומש"כ דבעינן שיעיד על העיקר כו' לא אתו אלא לאפוקי חציו האחרון. ולקמן (כג) דאמר מאי לאו כשהוא כותבו לתורף לשמה כו' משמע קצת כפרש"י:

משנה ג

במשנה ועל הקרן של פרה ונותן לה אה"פ וכו'. מדלא נקיט כן גבי עלה של זית ונותן לה את הזית (ר"ל את האילן בכללו) מוכח דפי' עלה ש"ז היינו תלושה כדפרש"י אבל במחובר לא מהני כלל. וטעמא נראה משום דכתיב ונתן בידה משמע דראוי להנתן מיד ליד וכדדרשינן בב"מ (נו ב). אך קשה דשם ממעטינן ג"כ עבדים. ועי' לק' (ס"ד כא) בדיני דעציץ ובתד"ה יצא. שוב ראיתי כן מפורש בהרא"ש לקמן ר"ס כ"ג:

שם ר' יה"ג אומר אין כותבין כו' ולא על האוכלין. משמע דבזה אתא לאפלוגי על עלה ש"ז המוזכר בדברי ת"ק. ומוכח דפי' אוכלים היינו אפי' מאכל בהמה (דעלה ש"ז נראה דל"ח למאכל אדם וכ"מ מפרש"י לקמן (כ) ד"ה דחזי לאיצטרופי). ואינו כמו סתם אוכל המוזכר בכ"מ בש"ס דפי' אוכל אדם דוקא. עי' בגמ' דשבת ר"פ כלל גדול ובפרש"י שם:

פרק ג

משנה ג

בתוי"ט ד"ה לאלתר כו'. והא דמחזירין לזמן מרובה היינו כשהבעל אומר תנו לה כדתנן כו'. נ"ל דל"ד דכאן דאיירי שנאבד מיד השליח לא נצרך לאמירתו עי' תד"ה בב"ד דר"ה:

שם ד"ה מצאו כו' וא"ת וניחוש לשאלה כו'. לכאורה י"ל דכ"כ ל"ח שישאילם דוקא לאיש ששמו כשמו וגם שמות נשותיהם שוין:

משנה ה

במשנה המביא גט כו'. ומשנה הסמוכה לה. לא ידעתי מדוע הפסיק במשנות הללו לבין המשנות המדברות בדיני העמדת דבר על חזקתו הראשונה. בשלמא לר"א דאמר (כ"ט ע"ב) דאם מת ראשון בטלו כולם שפיר אשמעינן דאפילו חלה ל"ח שמא מת. ועוד דאפי' למיתת א' משנים דהיינו הבעל או השליח לא חיישינן. ובמשנה הסמוכה אשמעינן רבותא טפי דאפי' כמה שלוחין (כמו שדקדק הש"ס מלשון אחרון) ג"כ ל"ח למיתת א' מהן. וא"ש ג"כ מאי דאשמעינן ר"כ דדוקא חלה דלא תימה דמשום רבותא דל"ח למיתה קתני חלה (והגמרא דמקשה עליה פשיטא הוא לפי מאי דמסיק מר בר"א דאפי' מת השליח הראשון לא בטל שליחותו) אלא למר בר"א קשיא. וי"ל בדוחק:

משנה ז

בתוי"ט ד"ה להיות מפריש עליהן כו' ובהגהות אשרי יהיב טעמא כו'. [נ"ב כ"כ התוס' בבבא בתרא (קכג ע"ב) דבכל דוכתא עביד מכירי כהונה מוחזק בפ' כל הגט כו' והיינו טעמא שזהו מתנה מועטת ואסור לחזור בו ואפילו בדברים בעלמא כו' עכ"ל. ולכאורה יש לפקפק בזה דהא דמתנה מועטת אסור לחזור בו הוא דעת ר' יוחנן בהזהב (מ"ט א) אבל לא דעת רב. וכאן רב הוא דמוקים במכירי ההו"ל ועי' ירושלמי סוף שביעית ובשנ"א שם מהגרמ"ש]:

משנה ח

במשנה מפריש עליהן בחזקת שהן קיימין. ולשון הרמב"ם בחבורו בפ"ז מהל' מעשר ה"ד ואוכל ושותה עד שיעשו כל אותן הפירות שהניח מעשר. לכאורה נראה דשיעור חסרונות המפורש בב"מ (מ) ודאי צריך לנכות וע"ש (לח) בהסוגיא היטב ובמש"כ שם: [**שם בתוס' רע"א אות ל"א** בד"ה מפריש עליהן כו' בירושלמי כו' וכ"כ בתוס' יומא כו' ולפ"ז דברי הירושלמי כו' נ"ב עי' בירושלמי על משנה ג' בת ישראל הנשואה לכהן והלך בעלה למדינת הים אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים. הקשו. ולא כן תני האומר לאשה ה"ז גיטך לפני מיתתי שעה אחת כו' שהיא אסורה לאכול בתרומה מיד. תמן משעה ראשונה נתקלקלה ברם הכא לכשימות היא מתקלקלה ע"כ. מהגרמ"ש]:

שם בשלשה פרקים בודקין אה"י כו'. ק"ל דבב"ב (ר"ד צח) במשנה משמע דבעצרת דרכו להחמיץ וא"כ יהי' צריך בדיקה אז:

שם בתוי"ט ד"ה מפריש כו' אבל הרמב"ם כ' שאעפ"י שאכלן מחוייב להפריש התו"מ ע"ש. וכה"ג כתב הרמב"ם פי"ב מהל' מעשר ה"ב בדמאי דבמוצאי שבת צריך לעשר אף על מה שאכל בשבת. ולכאורה תמוה מהא דאיתא בחולין (קל ב) מנין לבעה"ב

שאכל פירותיו טבלין כו' שפטור מן התשלומין כו'. ולפרש"י שם (קלא) ד"ה ש"ה דקא משתרשי ליה ע"ש דמשמע דגם באוכל טבליו דינא הכי הוה א"ש. אבל לפי' התוס' שם וכן הרמב"ם שהעתיק הברייתא הנ"ל כלשונה דמוכח דאזיל בשיטתייהו ודאי קשה. וביותר קשה פסקו בדמאי שהבאתי דהתם לא שייך גזל השבט דהמע"ה. ובדמאי משמע בכ"ד דלא תקנו שיאכל ואחר כך יפריש כחלת ח"ל:

פרק ד

משנה א

במשנה או ששלח כו' וא"ל כו' בטל הוא כו'. מזה קצת ראיה לדעת בעה"ע שהביא הר"ן בפ"ק דפסחים שיוכל לבטל חמצו ע"י שליח:

שם אם משהגיע גט לידה שוב א"י לבטלו. בהרע"ב אי א"ל ה"ז גיטך מעכשיו ולזמן פלוני כו' מכי מטא גיטא לידה לא מצי תו לבטולי כו'. תמוה דהתנן לקמן בפ"ז מ"ג מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ופי' שם בעצמו דמספקא לן אי תנאה הוי או חזרה הוי. ובקדושין (נט ב) מדמה לה הש"ס למעכשיו ולאחר ל"י. ומשמע דכ"פ כסתמא דמתניתין דלקמן והוא כרב שם בקדושין וכ"פ הרי"ף והרא"ש. וא"כ לספק חזרה ודאי מצי לבטולי'. וכן לריו"ח שם כיון דלא נגמר הגט עד לאחר ל"י ודאי מצי לבטולי'. ואפי' לשמואל דתנאה הוי לפרש"י שם דהיינו אם לא יחזור בו עד זמן פלוני הרי חזר בו כיון שבטלו. ואין קיום לדבריו כי אם לשמואל וכפי' הרמב"ן שהביא הר"ן שם דא"י לחזור דהכוונה אינה רק אם יחיה עד ל"י ע"ש. אולם כשמואל ודאי לית הלכתא אלא כרב או כריו"ח ע"ש ברא"ש ור"ן. שוב ראיתי שהרע"ב לקח דברים אלו ממקור נאמן מפי' הרמב"ם אלא דשם הלשון בסגנון טוב והרע"ב במחכ"ת ל"ד:

משנה ג

ברע"ב ד"ה העדים חותמין כו' אתרווייהו קאי ורש"י פי' אכולהו קאי. ואינו מדוייק לפמש"כ בכ"מ מהתוספות בכתובות (ח) דלשון כל אינו נופל על פחות משלשה:

משנה ה

במשנה תקנתם את רבו. לכאורה אף הרב מפסיד ולדות כיון שאינו יכול להשיאו שפחה. ועי' חגיגה (ב ע"ב) תד"ה תקנתם גי' הרר"מ. וי"ל דעבד אחד יכול לישא כמה שפחות ואם יש לו עבד כנעני אחר אינו מפסיד כלום. ודוקא קאמינא עבד כנעני דאילו עבד עברי אף שמותר בשפחה כנענית לא הותרה לו אלא אחת כמבואר ברמב"ם פ"ג מהלכות עבדים הלכה ה'. והכ"מ לא הראנו מקורו. ונ"ל דאזיל לשיטתיה בפי"ז מהל'

איסורי ביאה הלי"ג דאסור לכה"ג לישא שתי נשים משום שנאמר אשה אחת ולא ב'. וה"נ כתיב אם אדוניו יתן לו אשה אחת ולא ב' ואע"ג דהה"מ כתב שם משום דאשה דקרא יתירה היא. ה"נ י"ל דהאשה (דכתיב בתריה האשה וילדיה) יתירה דה"ל למיכתב היא וילדיה:

שם בת חורין א"א שכבר חציו עבד. בפסחים שם הגי' שעדיין חציו עבד:

משנה ז

במשנה רמ"א כו' ושא"צ חקירת חכם יחזיר. נ"ל הטעם דא"י לקלקלה ולומר שלא ידע שיוכל להפר דזיל קרי בי רב הוא ולא ה"ל למהר ולגרשה ולכן אין סתירה מהא דתנן בנדרים (פז ב) א"י שיש מפירין יפר. אבל התרת חכם אינו מפורש בקרא כדתנן היתר נדרים פורחים באויר כו' (חגיגה י). והתוי"ט כתב דיאמרו לו שיכול להפר ושוב לא יוכל לקלקלה. וצ"ל דבצריך ת"ח לא מהני מה שיאמרו לו כיון דהיא אינה רוצה עתה ללכת לחכם להתירה. אבל קשה דא"כ מ"ט דר"א דמש"כ בדבור הסמוך דס"ל כו' דיכול לומר א"י שזה נדר. תמוה. א'. יאמרו לו שזה נדר ושיכול להפר. ב'. הרי מגרשה מפני שנדרה וע"כ יודע שזה נדר:

שם ברע"ב ד"ה ר"י כו' עשרה מישראל כו'. והוא מפי' הרמב"ם. וכ"ע התו"ח וקשה כו' ורנ"ס אפי' ג' והכי קי"ל ביו"ד כו'. ול"ד דהתם פסקו בע"ד רבים ובזה אפי' רי"צ מודה כדקי"ל רבים ג' רק בהודר ברבים דילפינן מן כי נשבעו להם נשיאי העדה ס"ל עשרה משום דאין עדה פחותה מעשרה. וכן פרש"י לעיל (לה ב) וע"ש מש"כ. והרי התו' ר"ל בתחלה דבעד"ר סגי אפי' בשנים ועי' לקמן פ"ה מ"ה בתוי"ט ד"ה לרבים:

משנה ח

במשנה אומר לה שתיקותיך יפה מדיבוריך. יבמות (סה). התוי"ט (בסד"ה וחכ"א) כתב דלחכמים דאמרי יחזיר והוה גט מעליא ואפי' אינה איילונית א"י לומר לה שתיקותיך כו'. ולכאורה תימה דהא לר"י דס"ל דלא יחזיר הוה השתא גומר ומגרש כדפי' הרע"ב במשנה דלעיל ואפ"ה ליתן כתובה אמרי' דלא גירש א"כ גם לחכמים כן. ויש לחלק קצת. אבל בתוס' שם ד"ה אי משמע דאף לרבנן כן:

פרק ו

משנה ב

במשנה וכל שא"י לשמור את גיטה א"י להתגרש. לפר"ת יל"פ דה"ק דבקטנה כזו אפי' רבנן מודו דא"י להתגרש ע"י עצמה:

משנה ד

בתוי"ט ד"ה ר"א אוסר מיד כו' וברפ"ח כו'. ע"ש בשנ"א ותראה איך שהתוי"ט שם וכאן העתיק הירושלמי בשבוש:

משנה ה

בתוי"ט ד"ה רשש"א אף המסוכן כו' חולה כו'. ומחלה כו' וקשה כו'. ובירושלמי הביאו הרא"ש איתא תני אף החולה וכ"מ ממשנה דלקמן הבריא שאמר כו' משמע דוקא בריא: [**בא"ד והוא אדם שקפץ כו' ובמשנה ה' כו'**. נ"ב כ"ה מפורש בירושלמי כאן ובפאה פ"ג חולה כדרך הארץ מסוכן כל שקפץ עליו החולי ע"כ וחידוש על התוי"ט שלא העיר כן מהירושלמי שהוא בעצמו הביאו בסוף הדיבור. ואח"ז ראיתי שהרא"ש והמ"מ הביאו ג"כ את הירושלמי. מהגרמ"ש]:

משנה ו

במשנה כל השומע את קולו יכתוב גט כו'. נראה דאף דתנן לקמן אמר לעשרה כו' כולכם כתובו כו' וכולם חותמין. הכא סגי בתרי אף דאמר כל דר"ל שנים מכל השומעים עי' סנהדרין (פא) אלא באחת מכל אלה כו' וכולכם שאני שהיו כולם בפניו וידעי להו: **שם במשנה הבריא כו' רצה לשחק בה**. בתור"ע אות ע"א נתקשה בזה ע"ש. ול"נ דבא לומר דאע"פ שנסע תיכף לדרך רחוקה (שלא בדרך מדבר) ונשתהה שם (עי' ב"ש סי' קמ"א ס"ק כג) וסד"א דודאי כוון שיתנו לה ג"כ קמ"ל דאמרי' רצה לשחק בה:

משנה ז

במשנה אמר לשלשה תנו כו' מפני שעשאן ב"ד. ק"ל דלמא כוונתו לשנים מהם כדלקמן באמר לעשרה כו' ושנים חותמין:

פרק ז

משנה ג

במשנה זה גיטך וכו' מחולי זה. במשניות הגי' אם מתי מחולי זה אבל מפרש"י והרע"ב מוכח דל"ג אם מתי וכ"ה בגי' הרי"ף והרא"ש. אכן הרמב"ם גריס להו ולא יפה עשה התוי"ט שהעתיקו ולא העיר כלום:

שם זה גיטך לאחר מיתה לא"כ. אף דזה אתי במכש"כ דאם מתי נקיט לה משום סיפא באם אמר מהיום יש חילוק ביניהם. והתוי"ט נדחק בזה ועי' בדבריו רפ"ב דנדרים:

משנה ז

במשנה הגיע לאנטיפרס במשניות הגי' לאנטיפטרס. וכן נזכר ביומא (סט) ובנדה (סב):

פרק ח

משנה ב

בתוי"ט ד"ה מחצה ע"מ כו' והב"י הקשה עוד בשם הרשב"א כו'. א"כ שניהם יכולים לשומרו היינו שכ"א יוכל לשומרו לבדו וא"כ אמאי אינה מגורשת ע"ש. ולכאורה כיון שהשמירה עושה רשות כמ"ש לעיל מינה בשם הר"ן הוה כרשות שניהם וכמו לאוקימתא דרב כששניהם עומדים בד"א של הגט אם היה אפשר לצמצם:

משנה ג

בתוי"ט ד"ה קרוב ללוה כו' אלא גמ' דידן לא חש להקשות גם זו הקושיא דמסיפא ע"ש. ומצאתי כה"ג בקדושין (כה) על שפתיו פשיטא והיה יכול להקשות טפי אמאי פליגי חכמים. אבל לפלא שהעלים עין מדברי התוס'. ופשוט שהרמב"ם והטור שהביא אזלי בשיטת התוס'. שוב מצאתי כן בב"ח ודרישה. והש"ך שם רמז עליהם. ובפיה"מ להרמב"ם כתב אבל כו' ותפטר ה"ז אינו פטור והוא תמוה דלכה"פ בקרוב למלוה פטור לכ"ע. וכבר תמה עליו הלח"מ:

פרק ט

משנה ב

בתור"ע אות צ"ח ד"ה ולכל מי כו' ומלשון רש"י כו' לא הוי שיור כו'. ולי צ"ע בזה דעי' בשו"ע יו"ד סי' רי"ז סל"ה באמר יורדי הים לאחר ל"י עלי מי שהוא בשעת הנדר מיורדי הים אסור בו ור"ל אפי' נעשה מיושבי יבשה קודם חלות הנדר עי' ב"י שם בשם הירושלמי. וכש"כ דאם בשעת חלות הנדר היה מיורדי הים אף שבמשך זמן הנדר נעשה מיושבי היבשה אסור בו. וזה לכ"ע אפי' לרי"ש עי' בירושלמי. וא"כ נראה דה"ה מן הקטנים אסור בהם אף בנתגדלו אח"כ (וק"ק מ"ש מנודר מן הענבים דמותר ביין בפ"ו דנדרים מ"ז ויש לחלק). ולכן בנידון שלפנינו נמי אפי' לאחר שנתגדלו ג"כ בכלל לשונו. ועמש"כ שם (פג ב) בס"ד:

משנה ה

בתור"ע אות ק"ב ד"ה תוי"ט וכו' מוקדם. וק"ל דהא מוכח מתוכו דהוא מוקדם ע"ש. ול"נ כיון דמאוחר כשר כמש"כ התוס' לעיל (פ) בד"ה כי. א"כ ליכא הוכחה דיתלו דאחרונים אחרום:

משנה ו

במשנה ב' גיטין כו' ושנים עדים יוונים כו' את שהעדים הראשונים כו'. עי' פי' הרע"ב והוא לקוח מפי' הרמב"ם (ובציור שבו ט"ס דצ"ל בן תחת הימני כדאיתא בגמרא וכמו שבאר בעצמו. ובלשון רומי הוא שם לנכון [FILIS] תחת השמאלי ועמש"כ בסמוך. וכן ט"ס בו בג' הענינים שהעד חותם בם שבאר עי' במשנה דלקמן ובתוס' בסוגיין). והרע"ב הסבירו ביותר ונראה דמש"כ שהאחרונים הפכו כתבם כו' היינו בסדר התיבות כגון אם היוונים אחרונים. כתבו גם המה התיבות מימין לשמאל אבל האותיות מהתיבה גופה ע"כ כתבו כדרכן משמאל לימין. דא"ת דגם האותיות כתבו גונדלית כגון [BOCAJ] א"כ מוכח דודאי כתבו גונדלית משמאל (וזהו שאמר התוי"ט שלא הבין) וכן אם העברים אחרונים חיישינן שהפכו כתיבת התיבות משמאל לימין אבל האותיות מהתיבה גופה כתבו כסדרן מימין לשמאל וכנ"ל. כגון אם הוא ראובן בן יעקב כתב כזה יעקב בן ראובן. והרמב"ם בחבורו השמיט דין זה. וכתב הה"מ לפי שכבר נשתקע כתב היווני כו'. ותמוה כיון דכל הלשונות כשרות בגט ובעדיו וא"כ מה לנו שנשתקע ונשתבש. ול"ד למש"כ בהל' תפילין דהתם. לשון יווני הברור דוקא. והב"י סי' ק"ל כתב טעם השמטתו מפני שאינו מצוי לכתוב בדרך הזה גם ז"א לפי דרכו ז"ל בחבורו:

ודע דק"ל במש"כ הרע"ב דאם היוונים חתומים למעלה השמאלי כשר. דמשמע אפי' הגיטין עצמן כתובין עברית (ועי' ד' פ"ז ע"ב בתד"ה דהא) אמאי לא חיישינן דהיוונים הפכו כתבם לסדר כתיבת הגט. וכן יקשה הא דמשמע ממתניתין דאם העברים ראשונים הימני כשר אף דהגיטין כתובים בלשון יווני ניחוש דלמא גונדלית חתמו ככתיבת הגט (ובדוחק י"ל דדוקא בעדים חיישינן להתדמות אחרונים לראשונים מפני שאין חותמין אלא זה בפני זה) ולפעד"נ דהמשנה דקדקה בלשונה לומר נקראין עמו דר"ל דנקראין בשוה עם הגט (כמו לשון עמו דבמשנה דלקמן) והיינו אם הגט כתוב עברית אינו כשר אלא אם העדים הראשונים עברים דנקראין בשוה מימין לשמאל. ולאפוקי אם הראשונים יוונים דאין נקראין עמו בשוה דשניהם פסולים אף השמאלי (ודלא כהרע"ב) וכן אם הגיטין כתובין יוונית והעדים הראשונים עברים שניהם פסולין אף הימני מטעם הנ"ל ונכון בעיני בעז"ה:

משנה י

במשנה בש"א כו' דבר ערוה שנאמר כו'. לכאורה קשה דהא שם בפרשה כתיב ושנאה האיש האחרון כו' ורש"י פי' (דף צ' ב') אם שנאת שלח כר"ע. מוכח דשנאה משמע אפי' מחמת שמצא אחרת נאה הימנה (וצע"ק מהא דפסחים (קיג ב) דמוקי שם שונא דקרא

דחזיא ביה דבר ערוה). ובקל י"ל כיון דכבר נמצא בה דבר ערוה תחת בעלה הראשון לכן מותר השני לגרשה אפי' במצא אחרת כו'. והעיקר נ"ל דבבעל שני אפי' אחר אלמנות מותר אף לב"ש במצא אחרת כו'. ונ"ל עוד דהא דקאמר הש"ס לקמן הא בזוג שני כולל ב' ענינים בין שאצלו הוא זוג שני אף שעדיין היא בתולה. ובין שאצלה הוא זוג שני אף שהוא עדיין בחור. וזוג ראשון אינו כי אם בחור עם בתולה. ומה שאמרו שם כל המגרש אשתו ראשונה כו' כולל שניהם היינו שהיא ראשונה לו שהיה בחור. וגם היא ראשונה בנשואיה וכדאמרינן ביבמות מאי שני' שניה בנשואין ע"ש בר"פ כיצד. וא"ש מאי דכתיב בתריה דההוא קרא דכסות דמעה. אשת נעוריך (פי' שלקחתה בימי נעוריך בעוד שהיית בחור) ואשת בריתך (היינו שלקחתה בעודה בתולה) כדאמרי' בסנהדרין (כב ב) אין אשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי: